ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ
ΤΜΗΜΑΤΑ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
15/7/2023

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑ,518b-519a

Δεῖ δή, εἶπον, ἡμᾶς τοιόνδε νομίσαι περὶ αὐτῶν, εἰ ταῦτ᾽ ἀληθῆ· τὴν παιδείαν οὐχ οἵαν τινὲς ἐπαγγελλόμενοί φασιν εἶναι τοιαύτην καὶ εἶναι. Φασὶ δέ που οὐκ ἐνούσης ἐν τῇ ψυχῇ ἐπιστήμης σφεῖς ἐντιθέναι, οἷον τυφλοῖς ὀφθαλμοῖς ὄψιν ἐντιθέντες.

Φασὶ γὰρ οὖν, ἔφη.

Ὁ δέ γε νῦν λόγος, ἦν δ᾽ ἐγώ, σημαίνει ταύτην τὴν ἐνοῦσαν ἑκάστου δύναμιν ἐν τῇ ψυχῇ καὶ τὸ ὄργανον ᾧ καταμανθάνει ἕκαστος, οἷον εἰ ὅμμα μὴ δυνατὸν ἦν ἄλλως ἢ σὺν ὅλῳ τῷ σώματι στρέφειν πρὸς τὸ φανὸν ἐκ τοῦ σκοτώδους, οὕτω σὺν ὅλῃ τῇ ψυχῇ ἐκ τοῦ γιγνομένου περιακτέον εἶναι, ἕως ἂν εἰς τὸ ὂν καὶ τοῦ ὄντος τὸ φανότατον δυνατὴ γένηται ἀνασχέσθαι θεωμένη· τοῦτο δ᾽ εἶναί φαμεν τἀγαθόν. Ἦ γάρ;

Ναί.

Τούτου τοίνυν, ἦν δ᾽ ἐγώ, αὐτοῦ τέχνη ἂν εἴη, τῆς περιαγωγῆς, τίνα τρόπον ὡς ῥᾷστά τε καὶ ἀνυσιμώτατα μεταστραφήσεται, οὐ τοῦ ἐμποιῆσαι αὐτῷ τὸ ὁρᾶν, ἀλλ᾽ ὡς ἔχοντι μὲν αὐτό, οὐκ ὀρθῶς δὲ τετραμμένῳ οὐδὲ βλέποντι οἷ ἔδει, τοῦτο διαμηχανήσασθαι.

Ἔοικεν γάρ, ἔφη.

Αἱ μὲν τοίνυν ἄλλαι ἀρεταὶ καλούμεναι ψυχῆς κινδυνεύουσιν ἐγγύς τι εἶναι τῶν τοῦ σώματος—τῷ ὄντι γὰρ οὐκ ἐνοῦσαι πρότερον ὕστερον ἐμποιεῖσθαι ἔθεσι καὶ ἀσκήσεσιν—ἡ δὲ τοῦ φρονῆσαι παντὸς μᾶλλον θειοτέρου τινὸς τυγχάνει, ὡς ἔοικεν, οὖσα, ὃ τὴν μὲν δύναμιν οὐδέποτε ἀπόλλυσιν, ὑπὸ δὲ τῆς περιαγωγῆς χρήσιμόν τε καὶ ὠφέλιμον καὶ ἄχρηστον αὖ καὶ βλαβερὸν γίγνεται.

Α1.

α. Δίπλα σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου να γράψετε **Σωστό**, αν είναι σωστή, ή **Λάθος**, αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο. Για καθεμιά από τις απαντήσεις να γράψετε το απόσπασμα του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνει.

1. Στόχος της εκπαίδευσης είναι να παράσχει στον άνθρωπο το όργανο για την απόκτηση γνώσης.

2. Η εκπαίδευση είναι η τέχνη της μεταστροφής της ψυχής προς τον κόσμο του όντος.
3. Η γνώση και η φρόνηση είναι πάντα χρήσιμες και ωφέλιμες για τον άνθρωπο.

(μονάδες 6)

β. Πώς λειτουργεί η διαδικασία της **ανάμνησης** για την κατάκτηση της γνώσης από τον άνθρωπο;

(μονάδες 4)

Μονάδες 10

Β1. Ποια είναι η διαφορά των αρετών της ψυχής με την αρετή της φρόνησης; Σε τι έγκειται η ανωτερότητα της τελευταίας;

Μονάδες 10

Β2. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἀριστοτέλης, Ἠθικὰ Νικομάχεια Β 2, 1104a-b

Στο Β βιβλίο των Ἠθικῶν Νικομαχείων ο Αριστοτέλης ασχολείται γενικά με το ερώτημα τί είναι αρετή. Στο κεφ. 1 επισημαίνεται ότι οι διανοητικές αρετές διδάσκονται ενώ οι ηθικές αναπτύσσονται με τον εθισμό. Στο κεφ. 2 εξετάζονται ποιες πράξεις οδηγούν στην αρετή. Ακολουθεί το παρακάτω χωρίο για τον ρόλο της άσκησης στην εφαρμογή των αρετών.

Δεν είναι όμως μόνο ότι έχουν την ίδια αρχή και τις ίδιες αιτίες τόσο η γένεση και η αύξηση των αρετών όσο και η φθορά τους· στον ίδιο επίσης χώρο θα εκδηλωθεί και η πραγμάτωσή τους· έτσι, άλλωστε, συμβαίνει και στις άλλες, τις πιο φανερές, περιπτώσεις· π.χ. στην περίπτωση της σωματικής ρώμης: η σωματική ρώμη γεννιέται από την πολλή τροφή και από την άσκηση στους πολλούς κόπους, αυτά όμως τα πράγματα είναι ικανός να τα κάνει κατά κύριο λόγο ο σωματικά ρωμαλέος. Το ίδιο ακριβώς συμβαίνει και με τις αρετές: μένοντας συστηματικά μακριά από τις ηδονές γινόμαστε σώφρονες, και όταν γίνουμε, έχουμε πια σε πολύ μεγάλο βαθμό τη δύναμη να μένουμε μακριά τους· το ίδιο και με την ανδρεία: αποκτώντας σιγά σιγά τη συνήθεια να περιφρονούμε τα πράγματα που προκαλούν φόβο και να τα αντιμετωπίζουμε, γινόμαστε ανδρείοι, και όταν γίνουμε, έχουμε πια σε πολύ μεγάλο βαθμό τη δύναμη να τα αντιμετωπίζουμε.

Να συγκρίνετε την άποψη του Πλάτωνα για **τις αρετές** με αυτή που διατυπώνει ο Αριστοτέλης στο παραπάνω κείμενο. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές και από τα δύο κείμενα.

Μονάδες 10

ΛΥΣΗ

Β3. Να αντιστοιχίσετε καθεμία αρχαία ελληνική λέξη της **στήλης Α** με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της **στήλης Β** (τέσσερις λέξεις της στήλης Β περισσεύουν):

Στήλη Α	**Στήλη Β**
ἐνούσης	αγώνας
περιακτέον	γενναίος
γένηται	θεατής
θεωμένη	απόλυση
ἀπόλλυσιν	περιήγηση
	γνώμη
	παρουσία
	απώλεια

Μονάδες 10

Β4. Δίπλα σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου να γράψετε **Σωστό**, αν είναι σωστή, ή **Λάθος**, αν είναι λανθασμένη.

1. Κατά την πλατωνική αντίληψη δίκαιο είναι να πράττει ο καθένας αυτό για το οποίο είναι πλασμένος και έχει εκπαιδευτεί.
2. Η Πολιτεία ολοκληρώθηκε μάλλον το 384π.Χ. αλλά ο διάλογος μεταξύ των πρωταγωνιστών διεξήχθη το 421π.Χ.
3. Η πόλη – κράτος στην Πολιτεία θεωρείται ζωντανός οργανισμός με μια μεγάλη συλλογική ψυχή.
4. Η ιδεώδης πολιτεία ενσαρκώνει τις τέσσερις θεμελιώδεις αρετές: τη σοφία, την ανδρεία, την εντιμότητα και τη δικαιοσύνη.
5. Σύμφωνα με τον Γλαύκωνα δικαιοσύνη είναι να αποδίδεις τα ίσα, καλό στον φίλο και κακό στον εχθρό.

Μονάδες 10

ΣΠΟΥΔΗ

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφῶντος,Συμπόσιον,IV,47-49, E. C. Marchant, Xenophontis Opera omnia, 1962

Στο παρακάτω απόσπασμα ο Ερμογένης εκθέτει με ευσέβεια τις απόψεις του για τους θεούς.

Οὐκοῦν ὡς μὲν καὶ Ἕλληνες καὶ βάρβαροι **<u>τοὺς θεοὺς</u>** ἡγοῦνται πάντα εἰδέναι τά τε ὄντα καὶ τὰ μέλλοντα εὔδηλον. **<u>πᾶσαι</u>** γοῦν αἱ πόλεις καὶ πάντα τὰ ἔθνη διὰ μαντικῆς ἐπερωτῶσι τοὺς θεοὺς τί τε χρὴ καὶ τί οὐ χρὴ ποιεῖν. καὶ μὴν ὅτι νομίζομέν γε **<u>δύνασθαι</u>** αὐτοὺς καὶ **<u>εὖ</u>** καὶ κακῶς ποιεῖν καὶ τοῦτο σαφές. πάντες γοῦν αἰτοῦνται τοὺς θεοὺς τὰ μὲν φαῦλα ἀποτρέπειν, τἀγαθὰ δὲ διδόναι. οὗτοι τοίνυν οἱ πάντα μὲν εἰδότες πάντα δὲ δυνάμενοι θεοὶ οὕτω μοι **<u>φίλοι</u>** εἰσὶν ὥστε διὰ τὸ ἐπιμελεῖσθαί μου οὔποτε λήθω αὐτοὺς οὔτε νυκτὸς οὔθ’ ἡμέρας οὔθ’ ὅποι ἂν ὁρμῶμαι οὔθ’ ὅ τι ἂν μέλλω πράττειν. διὰ δὲ τὸ προειδέναι καὶ ὅ τι ἐξ ἑκάστου ἀποβήσεται (ενν. οἱ θεοί) σημαίνουσί μοι πέμποντες **<u>ἀγγέλους</u>** φήμας καὶ ἐνύπνια καὶ οἰωνοὺς ἅ τε δεῖ καὶ ἃ οὐ χρὴ ποιεῖν, οἷς ἐγὼ ὅταν μὲν πείθωμαι, οὐδέποτέ μοι μεταμέλει· ἤδη δέ ποτε καὶ ἀπιστήσας ἐκολάσθην. καὶ ὁ Σωκράτης εἶπεν· Ἀλλὰ τούτων μὲν οὐδὲν ἄπιστον. ἐκεῖνο μέντοι ἔγωγε ἡδέως ἂν πυθοίμην, πῶς αὐτοὺς θεραπεύων οὕτω φίλους ἔχεις. Ναὶ μὰ τὸν Δί’, ἔφη ὁ Ἑρμογένης, καὶ μάλα εὐτελῶς.

λήθω: ξεχνώ, **ὅ τι ἐξ ἑκάστου ἀποβήσεται**: ποια έκβαση θα έχει κάθε πράξη , **φήμας**: τις μαντικές φωνές, **τὰ ἐνύπνια**: τα όνειρα, **ἄπιστον**: απίστευτο, **εὐτελῶς**: χωρίς δαπάνες.

Γ1. Να μεταφράσετε το παρακάτω απόσπασμα του κειμένου: «**Οὐκοῦν ὡς μὲν καὶ Ἕλληνες καὶ βάρβαροι … οὔτε νυκτὸς οὔθ’ ἡμέρας**».

Μονάδες 20

Γ2. Τι πίστευαν οι αρχαίοι Έλληνες για τους θεούς, σύμφωνα με τα λόγια του Ερμογένη στο παραπάνω κείμενο;

Μονάδες 10

Γ3.α. «**αἱ πόλεις,ἀγγέλους, φήμας, ἐνύπνια, ὁ Σωκράτης**»: Να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα θέτοντας τα παραπάνω ονόματα στην κατάλληλη στήλη σχηματίζοντας την κλητική πτώση του ενικού αριθμού (μονάδες 5):

α΄ κλίση	**β΄κλίση**	**γ΄κλίση**

Γ3.β. «**εἰδέναι, διδόναι**»: Να γράψετε το β΄ενικό πρόσωπο της οριστικής και της υποτακτικής στον ίδιο χρόνο και στη φωνή που βρίσκεται ο τύπος (μονάδες 4).

Γ3.γ.«**λέγειν**: Να γράψετε το β΄ ενικό πρόσωπο της προστακτικής του αορίστου β΄(μονάδα 1).

Μονάδες 10

Γ4.α. «**τοὺς θεοὺς, πᾶσαι, δύνασθαι, εὖ,φίλοι, ἀγγέλους**»: Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους παραπάνω όρους (μονάδες 6).

Γ4.β. «**οἱ θεοὶ οὕτω μοι φίλοι εἰσίν**»

Να μεταφέρετε την παραπάνω πρόταση του ευθέος λόγου στον πλάγιο χρησιμοποιώντας απαρεμφατική σύνταξη με εξάρτηση από τη φράση:

Ὁ Ἑρμογένης εἶπεν (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΣΠΟΥΔΗ